

Lausetyylikin on sen mukaisesti voimakasta ja lyhyttä, toisinaan melkein aforistista ja hyppäyksellistä. Joskus tuntuu kuin tekijä rakastaisi draamallisia asenteitaan teennäisyyteen ja kiemmailuun saakka, osoittaen olevansa hyvin tietoinen loistavasta kyvystään. Toisaalta hänellä on liikkuvaa, lyyrillistä kuvituskykyä, joka ilmenee milloin sattuvan havainnollisissa, milloin runollisen kauneissa vertauksissa. Tässä suhteessa ovat varsinkin muutamien elämäkertojen loput huomattavia, esim. Tituksen ja Hadrianuksen.

Muinaisen Rooman jättihahmoja ei liene kukaan kohoittanut valtavammin esiin kuin Theodor Birt teoksessaan.

Suomenruoksen kieliasua on parissa arvostelussa moitittu kömpelöksi ja epäsuomalaiseksi, vaikka mielestäni aiheettomasti. Mikäli vertailematta uskaltaa päättää, käänös päinvastoin tuntuu tyyliällisesti hyvin alkutekstiä vastaavalta. Pieniä oikeakielisyys huomautuksia voisi tehdä, mutta sellaisiin antaisi moni hyvästäkin käypä suomennos enemmän aihetta.

E. A. S.

CHARLES DARWIN. *Lajien synty luonnollisen valinnan kautta eli luonnon suosimien rotujen säilyminen taistelussa olemassa-olosta*. Kirjallisuuden edistämisrahaston luonnontieteellisen osaston toimesta suomennanut A. R. Koskimies. Arvi A. Karisto, Hämeenlinna. XVII + 621 siv. Hinta 8:—.

Mielihyvällä on todettava, että *Darwinin* kuuluisa teos »Lajien synty» vihdoin on saatu suomenkieliseenkin asuun. Sehän on tämä kirja, jonka esiintyminen lähes 60 vuotta sitten muodostaa käännekohdan luonnontieteilijäin ja pian myös yleisessäkin käsityksessä elollisten olentojen alkuperästä ja ihmisen asemasta luonnossa. Jo tämän historiallisen merkityksensä vuoksi on kauan pidetty toivottavana, että tämä uudenaikuisen luonnonhistoriallisen tutkimuksen klassillinen teos saataisiin liitettyksi suomenkieliseen kirjallisuuteen.

Alkuteos ilmestyi ensikerran v. 1859 ja sen jälkeen on eläin- ja kasvitiede, erittäinkin juuri siitä erinomaisen hedelmöittävästä vaikutuksesta, joka lähti Darwinin aatemaailmasta, verrattomasti kasvanut ja edistynyt ja paljon uutta ainehistoa, sekä tosiasiallisia havaintoja biologisten tutkimusten eri aloilta että teoreettisia selvittelyjä saatu eläin- ja kasvilajien muodostuksen valaisemiseksi. Ajateltakoon vain, mikä suurenmoinen edistys on tapahtunut myöhempien vuosikymmenien aikana esim. soluopin, sikiökehityksen, perinnöllisyystutkimuksen ja kokeellisen biologian

aloilla! Miten laaja on jo itse se kirjallisuus, joka yksinään käsittelee Darwinin teoriaa!

Mutta huolimatta siitä suuresta edistyksestä, joka viime vuosisadan jälkipuoliskolla ja tällä vuosisadalla on tapahtunut, on kuitenkin vielä tänään puheena oleva Darwinin pääteos tärkeä näköpiiriä avartava ja luonnonyymmärtämykseen johdattava teos, joka on nykyaikaisellekin lukijalle mielenkiintoinen, elävä teos, joka edelleenkin vaikuttaa meidän aikamme ajattelevien luonnontutkijain tarkasteluihin, tutkimuksiin ja mietiskelyihin ja johon heidän on usein syytä palata.

Että näin todella on laita, siitä tarjoo uusimman esimerkin saksalaisen prof. O. Hertwigin nyt sodan aikana ilmestynyt suuri kirja, joka myös käsittelee lajien muodostusta ja siihen vaikuttavia tekijöitä («Das Werden der Organismen». Jena 1916). Vaikka O. HERTWIG tässä asettaakin Darwinin valikoimisopin ankaran kritiikin alaiseksi, niin voi lukija tästä hänen menettelystään samalla päättää, miten elinvoimainen sittenkin on tuo oppi, (jota m. m. tekijän veli, tunnettu eläintieteilijä prof. R. HERTWIG, zoologian oppikirjansa uusimmassa, myös äskettäin ilmestyneessä painoksessa, kannattaa).

Eri mieltä voi olla siitä mikä yleensä on oleellisin kohta n. s. darwinismissa. Monet lukevat tuon englantilaisen luonnontutkijan suurimaksi ansioksi ennen kaikkea sen, että hän keräämiensä tosiasioitten paljoudella ja niiden nerokkaalla yhdistelemisellä on lujasti tieteelliselle pohjalle perustanut itse polveutumisopin (vastakohtana ennen vallinneelle käsitykselle, jonka mukaan eri kasvi- ja eläinlajit ovat riippumatta toisistaan luodut eli ilmestyneet maapallolle), toiset taas, joiden mielestä jo LAMARCK oli selvästi esittänyt aatteen, että samaan sukuun kuuluvat lajit polveutuvat yhteisistä esivanhemmista, tarkoittavat darwinismilla varsinaisesti Darwinin nerokkaasti esittämää oppia luonnollisesta valinnasta lajimuodostustekijänä ja sen tarkoituksenmukaisuuden selittäjänä, joka yleensä huomataan elollisten olentojen ruumiinrakenteessa ja elintoiminnoissa. Niinkuin mainittu O. Hertwig, joka periaatteellisesti asettuu Darwinin edelläkävijän LAMARCKin ja kasvintutkija NÄGELin kannalle, tai kuten hollantilainen kasvintutkija N. DE VRIES, jonka mukaan hyppäyksittäin tapahtuvat muuntelut eli mutatsioonit ovat ensi sijassa huomioonotettavat uusien lajien syntyä selittäessä, niin monet muutkaan nykyajan johtavat biologit eivät myönnä mitään tai vain sekundaristä arvoa valintaperiaatteelle lajimuodostustapahtumassa. Mutta näissä asioissa ollaan monessa suhteessa vielä kaukana yksimielisyydestä, ja valikoimisteoriolla, jota Darwinin jälkeen ennen kaikkea on syventänyt A. WEISMANN, on vielä hartaat kannattajansa (neo-darwinistit).

»Lajien synty» jakaantuu seuraaviin lukuihin: Historiallinen katsaus. — Johdatus. — Muuntelu kesytys- ja viljelystilassa. — Muuntelu luonnossa. — Taistelu olemassaolosta. — Luonnollinen valinta eli kelvollisten eloonjääminen. — Muuntelun lakeja. — Luonnollisen valinnan teoriasta johtuvia vaikeuksia. — Erilaituisia luonnollisen valinnan teoriaa vastaan tehtyjä vastaväitteitä. — Vaisto. — Sekasikiöisyys (Hybridismi). — Geologian kertomuksen epätäydellisyys. — Elollisten olentojen geologisesta vuorojärjestyksestä. — Maantieteellinen leviäminen. — Elollisten olentojen keskinäiset sukulaisuussuhteet. Morfologia. Surkastuneet elimet. — Jälkikatsaus. Lisäksi on mukaellen laadittu luettelo tärkeimmistä teoksessa käytetyistä tiedesanoista alkuteokseen liittyvästä, W. S. DALLASIN toimittamasta luettelosta.

Mitä teoksen suomennokseen tulee, niin on se nähdäksemme taidolla ja huolellisesti toimitettu. Ehkä saamme huomauttaa, että olisi mielestämme ollut ilmoitettava, mistä alkuteoksen useista painoksista suomenos on tehty. Muutamia painovirheitä olemme huomanneet niiden lisäksi, jotka teoksen lopussa jo ovat oikaistut, (esim. s. 55 Wallaston *pro* Wallaston, s. 160 de Candolle *pro* de Candolle, s. 199 Galeopithacus *pro* Galeopithecus) ja samoin jonkun epäjohdonmukaisuuden vieraskielisten sanojen kirjoitustavassa (esim. dimorphismi ja dimorfismi). Teos on varustettu hienolla CHARLES DARWININ muotokuvalla ja tekee se ulkoasultaankin arvokkaan vaikutuksen. Sivistyneellä suomalaisella yleisöllä on täysi syy olla kiitollinen niin suomentajalle kuin kirjallisuuden edistämisrahaston luonnontieteelliselle osastolle ja kustannusliikkeelle tästä arvokkaasta lisästä suomenkieliseen kirjallisuuteen. Pyydämme suosittaa Darwinin aaterikasta teosta kaikille, jotka pyrkivät selvyteen elollisen luonnon arvoituksista tieteen valossa, varsinkin luonnonhistorian opettajille ja eläin- ja kasvitiedettä harrastaville ylioppilaille. Itsestään selvää on, että se on hankittava kaikkiin parempiin kirjastoihin meillä.

K. M. L.

J. H. FABRE, *Muistelmia hyönteismaailmasta*. Suom. Asko Pulkkinen. Porvoo 1916. Werner Söderström O. y. 242 siv. 8:o. Hinta 3:75.

Kun saa käsiinsä Fabren muistelmat heti Thompson Setonin Harmaan karhun luettuaan, niin ei voi olla hetkeksi vertaamatta näitä tekijöitä toisiinsa. Molemmat ovat harvinaisia luonnon havaittsijoita, lämpimiä eläintenystäviä. Molempien kynällä on runollista vapautta. Ja tulos on kuitenkin niin erilainen. Missä Thompson Seton tutustuttaa meidät